

▪ Židovský hřbitov v Krásné Lípě. Foto Stanislav Wieser.

Krásná Lípa – vývoj a zánik jedné obce

Luděk Jaša

Slavkovský les je plný zaniklých obcí, které jsou dnes stále patrné nebo jsou připomínány krajinou pamětí. Avšak i zaniklé obce postupně mizejí. A to je případ i bývalé Krásné Lípy, vsi v údolí Velké Libavy. Před několika lety se tu propadl zámecký sklep s klenutými stropy a podpůrnými sloupy a zanikl tak jeden ze zdejších posledních viditelných stavebních prvků. Považujeme tedy za přínosné podívat se do historie místa, které se dnes mění v pestrý druhotný les, ale v minulosti bylo sídlem se zásadním vlivem na formování krajiny.

Na obchodní cestě z Kostelní Břízy směrem na Lazy a Kynžvart, se nacházela ves Krásná Lípa. Její původní německý název zněl Schönlind – podle vzrostlých stromů, které se tu měly v době jejího založení nacházet. Už v roce 1370 je ves zaznamenána v lenní knize mocného rodu Leuchtenberků.

Obec nepatřila vzhledem k nepřilíhš úrodné půdě mezi bohaté a tak nebyla příliš vyhledávaná jako místo k životu ani jako majetek. Co sem nejspíš přilákalo obyvatel, byly pravděpodobně malé zásoby železa nalezené v okolí obce. Těžba v malých šachtách a s ní související

provoz železné huti dávaly lidem práci, přesto se tu vždy žilo chudě a skromně. Později, po ukončení těžby, byla hlavním zdrojem příjmů práce v lese, kde se těžilo dřevo nebo pátilo uhlí v mlířích. Obživu zajišťovala drobná políčka kolem obce, na nichž se pěstovalo obilí a len.

Počátkem 16. století až do roku 1525 je majitel obce Engelhard ze Štampachu. Jako další majitel je v loketských lénech z roku 1627 zapsán Albrecht Štampach, bratr Bedřicha Štampacha, který tehdy vlastnil Kostelní Břízu. Oba bratři se zúčastnili povstání proti panovníku Ferdinandovi II. Po porážce povstání byli kupodivu

- Jediný snímek Krásné Lípy z roku 1928. Je zde uprostřed jasně zřetelná velká budova školy, v pozadí rozlehlý objekt zámku. Zdroj: Falkenauer Heimatstube Schwandorf.

potrestání jen mírně, ale podmínkou byla nutnost přejít na katolickou víru. To se nelíbilo Albrechtovi, a tak prodal Krásnou Lípu bratru Bedřichovi, který spojil obě vsi do jednoho panství. Právě Štampachové vybudovali roku 1588 na vyvýšeném místě v obci zámek. Původní vzhled zámku není známý, ale postupné přestavby daly stavbě konečnou podobu obdélníkového tvaru a jedno patro. Na severním průčelí se nacházel rizalit, pod objektem se rozkládaly rozlehlé klenuté sklepy. Nejzajímavější součástí zámku byla pozoruhodná kaple svatého Josefa se vzácnou sochařskou výzdobou. Do areálu zámku dále patřily panský dvůr, menší pivovar a další hospodářské budovy.

V polovině 17. století, kdy se v obci nacházelo 20 hospodářů s rodinami, získává obec do vlastnictví Adam Melchior Moser z Oettingenu, který tehdy již držel vsi Rovnou a Vranov. Na přelomu 17. a 18. století přebírá obec Erdman Ferdinand ze Schönau, v roce 1787 jeho syn rytíř Wolfgang Julius ze Schönau, poté svobodný pán Jan ze Schönau, syn Wolfganga. V roce 1797 obec odkoupil Bedřich Adolf Zwanzinger a od něj ji pak převzal roku 1807 pán Josef Dollner.

V období na konci 18. století a začátkem 19. století obec živořila a příliš se nerozvíjela. Obyvatelé se s nevalným úspěchem živil na malých a málo výnosných poličkách a prací v lesích. V té době je zde zaznamenáno 79 stavení.

Roku 1810 obec kupuje významný místní podnikatel Jan David Stark a později předává majetek svému synovi Josefu Karlu Starkovi. Ten spojuje obec se sousedním Týmovem. David Stark zde vybudoval železnou huť, v níž tavil železnou rudu, kterou dále zpracovával ve svých mlýnech na potoku Velká Libava nedaleko Dolních Lazů. Huť však přibližně v polovině 19. století zanikla a J. Stark objekt věnoval obci, která jej přestavěla na školu. V této době žilo v obci 880 obyvatel a stálo zde 109 domů.

V 80. letech 19. století si Otto Bedřich Schönburg-Waldenburg si k vlastnictví Kladské přikupuje panství

- Poslední zbytky klenutých sklepů, těsně před jejich propadnutím. Foto Luděk Jaša.

- Poloha domů v Krásné Lípě k roku 1945. Zdroj: Grenzlandheimatstuben des Heimatkreises Marienbad Neualbenreuth.

Krásná Lípa a později i Žitnou. Protože se kníže intenzivně věnoval lesnímu hospodaření, zámek v Krásné Lípě začal užívat hlavně jako hospodářské a zásobovací zázemí.

K obci patřily tři mlýny, ležící podél toku Velké Libavy. První, obilný mlýn, se nacházel nad obcí a říkalo se mu Böhmvův mlýn. Druhý se nacházel přímo v obci nedaleko tehdejšího mostu (dnes je tu hráz přehrady), třetí pak ležel o něco níže a jednalo se o železný hamr, kde se kovaly nástroje a nářadí pro zemědělce. Tento hamr však zanikl již v průběhu konce 19. století.

Český název dostala Krásná Lípa v roce 1923. Vzhledem k pohnuté historii poloviny 20. století toho po Krásné Lípě příliš nezbylo. Ve svahu, kde se kdysi rozkládala, dnes najdeme jen mohutné náletové stromy, křoviska a základy jednotlivých domů v podmáčené půdě. Ty se dají ještě dnes v terénu dobře nalézt. Také hluboké základy zámku nad obcí ukazují na tehdejší život v těchto místech. Lesklá a nehnutá hladina přehrady smutně zobrazuje krajinu, kde dříve žili lidé. Jen smutně a opuštěně náhrobky blízkého židovského hřbitova pak naznačují něco málo z tehdejšího života.